

A Fővárosi Ítéltábla dr. Petrik Péter ügyvéd (fél címe) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek - a dr. Orbán Zsolt ügyvéd (fél címe) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen személyhez fűződő jogsértés megállapítása iránt indított perében - amely perbe a Dr. Polecsák Mária Ügyvédi Iroda (fél címe, ügyintéző: dr. Polecsák Mária ügyvéd) által képviselt Alperesi beavatkozó (alperesi beavatkozó címe) az alperes pernyertessége érdekében beavatkozott - a Székesfehérvári Törvényszék 2016. május 2. napján kelt 27.P.21.405/2014/29. számú ítélete ellen az alperes részéről 30. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés, valamint a felperes részéről Pf/3. sorszám alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg - 15 napon belül - az alperesnek 25.000 (Huszonötezer) forint plusz áfa összegű fellebbezési eljárási költséget, míg - felhívásra - az állam javára 80.000 (Nyolcvanezer) forint csatlakozó fellebbezési illetéket; 80.000 (Nyolcvanezer) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam visel.

Ez ellen az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperesen 2012. szeptember 10. napján az alperesi kórház szülészeti osztályán császármetszést végeztek. A műtét megkezdését követően az orvosok észlelték, hogy a felperes méhe olyan állapotban van, ami miatt egy újabb terhesség kihordása súlyos, életveszélyes állapot, illetve akár halálos eredmény kialakulásához is vezethet. Az operáló orvos a felperessel közölte, hogy a korábbi császármetszés következményeként a méhe nagyon rossz állapotban van, egy esetleges harmadik terhesség életveszélyes állapotot idézhet elő. Közölte, hogy a császármetszéssel egyidejűleg indokolt lenne a sterilizációs műtét elvégzése is. A felperes ebbe szóban beleegyezett. Az alperesi kórházban a kétoldali tubasterilizációt elvégezték. A beavatkozást követő napon 2012. szeptember 11. napján írták alá a felperessel a „Tájékoztatás, kérelem és beleegyező nyilatkozat a művi meddővé tételről”, valamint a „Kérelem a művi meddővé tételhez” elnevezésű iratokat, 2012. szeptember 10. napjára dátumozva. A felperes az alperesi útmutatásnak megfelelően úgy töltötte ki az iratot, hogy családtervezési célból kérte a meddővé tételt azzal az indokkal, hogy két császáros szülés után nem szeretne több gyermeket. Az okirat tartalmazta a műtét elvégzéséhez kapcsolódó tájékoztatást is. A felperes élettársa úgy gondolta, hogy a sterilizáció kérdését átbeszélhetik,

meggondolhatják, azonban a felperestől arról értesült, hogy a beavatkozás már meg is történt. Mind a felperes, mind az élettársa azt kifogásolták, hogy nem hagytak időt számukra a gondolkodásra, a kérdés megfontolt eldöntésére.

A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg: az alperes megsértette az önrendelkezési jogát és ezen jog megsértése miatt 2.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetését kérte. 7.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetését azért kérte, mert az alperes jogellenes eljárása, a tájékoztatási kötelezettség elmulasztása, és az a körülmény, hogy az alperesi beavatkozás folytán a felperes elvesztette a gyermekszülés lehetőségét, nem vagyoni sérelmet okozott. Ezen összegek után 2012. szeptember 10. napjától kért kamatot.

Az alperes a kereset elutasítását indítványozta. Álláspontja szerint sem a tájékoztatási kötelezettségét, sem a felperes önrendelkezési jogát nem sértette meg. A császármetszés műtét folyamatában a felperest részletesen tájékoztatta a művi meddővé tétel okáról, az elmaradás lehetséges következményeiről is. További hivatkozása szerint az adott esetben nem a művi meddővé tétel engedélyezésére vonatkozó eljárás szabályait kell alkalmazni, mert a beavatkozásra egészségügyi indokból került sor, ugyanis a beavatkozás elmaradása, egy újabb terhesség, a felperes életét közvetlenül veszélyeztette volna. Hivatkozott arra is, hogy a felperes a gyermekszülés lehetőségét nem vesztette el, mert bár természetes úton ugyan nem, mesterséges úton azonban a gyermekvállalás lehetősége adott.

A beavatkozó ugyancsak a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint az operáló orvosok olyan súlyos elváltozást észleltek, amely az ismételt várandósságot kontraindikálttá tette, ismételt terhesség esetén ugyanis a felperesnél életveszélyes állapot alakulhatott volna ki. A felperes cselekvőképes állapotban tudott szóbeli nyilatkozatot tenni, az írásbeli nyilatkozat tételét a műteti körülmények zárták ki.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes önrendelkezési jogát a császármetszés során elvégzett művi meddővé tétellel. Az alperest 1.000.000 forint és ezen összeg 2010. szeptember 10. napjától járó kamatai megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A felperest 46.500 forint előlegezett költség megfizetésére kötelezte a Gazdasági Hivatal felhívására. Az elsőfokú bíróság tényként állapította meg, hogy a felperes szóban beleegyezett a sterilizációs műtét császármetszéssel együtt történő elvégzésébe. Annak okáról az alperesi orvosok a felperest szóban, részletesen tájékoztatták. Az elsőfokú bíróság állásfoglalása szerint az a körülmény, miszerint a felperes a császármetszéssel együtt végrehajtott sterilizációba beleegyezett, nem jelenti azt, hogy az alperes a felperes önrendelkezési jogát ne sértette volna meg. A művi meddővé tételre vonatkozó szabályok értelmében a felperesnek az erre irányuló kérelmét közokiratba, vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba kellett volna foglalni [25/1998. (VI. 17.) NM rendelet], a nyilatkozatot részletes tájékoztatásnak is meg kellett volna előznie. A bíróság álláspontja szerint ezt a felperesi kérelmet a felperesnek a műtét során tett beleegyező nyilatkozata nem pótolhatta. A rendelet különböztet az egészségügyi okból, illetőleg a családtervezési célból kérelmezett művi meddővé tételhez szükséges eljárásban, azonban az egészségügyi okból történő beavatkozás esetén sem mellőzhető a már hivatkozott eljárás, csupán a szakmailag illetékes fekvőbeteg gyógyintézeti osztálynak is javaslatot kell tennie. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 18. §-a lehetővé teszi az invazív beavatkozás kiterjesztését, ha ennek a feltételei fennállnak. Ha a beavatkozás a beteg valamely szerve funkciójának teljes kieséséhez vezet, akkor lehet kiterjeszteni, ha közvetlen életveszély áll fenn, vagy az elmaradás a beteg számára aránytalanul súlyos terhet jelentene. A szakértői vélemény állásfoglalását elfogadva megállapította, hogy a felperes számára a művi meddővé tétel elmaradása közvetlen életveszélyt nem jelentett

volna, ugyanis életveszélyes állapot csak egy újabb terhesség bekövetkezésével alakulhatott volna ki. Az alperes nem tudta bizonyítani azt sem, hogy a császármetszéstől függetlenül elvégzett sterilizációs műtét aránytalanul nagyobb terhet jelentett volna a felperesre, csupán azt lehetett megállapítani, hogy a császármetszéssel egy időben elvégzett sterilizációs műtét egészségügyi kockázata kisebb volt, mint a később, tervezett időpontban elvégzett műtét kockázata lett volna. Az elsőfokú bíróság mindebből azt a következtetést vonta le, hogy nem állapítható meg a felperes beleegyezése nélküli beavatkozáshoz szükséges feltétel, a felperes szóbeli nyilatkozatát nem lehet beleegyezésnek tekinteni, ebből következik, hogy az alperes a felperes önrendelkezési jogát megsértette. Mivel az önrendelkezési jog a személyhez fűződő jogok sorába tartozik, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 84. § (1) bekezdés a) pontja alkalmazásával a jogsértést megállapította, míg e) pontjának alkalmazásával nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte az alperest.

A tájékoztatási kötelezettséggel kapcsolatosan úgy foglalt állást, hogy a felperesi vitatással ellentétben az alperes a leglényegesebb pontokon a szükséges tájékoztatást megadta. Ez tűnik ki a felperes személyes előadásából is. Kétségtelen, hogy a fogamzásgátlás egyéb lehetőségeiről, illetőleg egy későbbi gyermekvállalás lehetőségeiről nem kapott tájékoztatást. A tájékoztatási kötelezettség részleges teljesítésének az elsőfokú bíróság megítélése szerint az önrendelkezési jog megsértésétől elválasztható következményei nem lettek, azaz nem a hiányos tájékoztatás vezetett az önrendelkezési jog megsértéséhez, ezért a bíróság nem látott olyan külön hátrányt, amelyet nem vagyoni kártérítéssel kellene kompenzálni. Az elsőfokú bíróság nem találta megalapozottnak a gyermekszülés lehetőségének elvesztése miatt előterjesztett nem vagyoni kártérítési igényt sem. A szakértői véleményből ugyanis kitűnik, hogy az elvégzett műtét nem jelent végleges sterilitást, vannak olyan rutinszerűen alkalmazott műtéti módszerek, amelyek segítségével egy következő terhesség kihordható. Ítéletében megindokolta, hogy a felperes által a szakértőhöz további kérdések feltételére irányuló bizonyítási indítványt miért nem találta alaposnak.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes fellebbezett. Fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezését, egyidejűleg a kereset elutasítását kérte jogalap hiányában, perköltség megállapítását is kérte. Az alperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállás valós tartalmának feltárása mellett a bizonyítékokat okszerűtlenül mérlegelve, megalapozatlanul jutott arra a következtetésre, hogy az alperes megsértette a felperes önrendelkezési jogát a császármetszés során elvégzett művi meddővé tétellel. Rámutatott arra, hogy az alperes az Eütv. 13. §-a alapján a felperest megillető tájékoztatáshoz való joga gyakorlása körében a törvény 134. és 135. §-ában rögzített kötelezettségét előíró feltételeknek megfelelően tájékoztatta, így a felperes az Eütv. 15-19. §-aiban rögzített önrendelkezéshez való jogát egy olyan invazív beavatkozás közben, amelyre a törvény 18. §-ában rögzítettekre figyelemmel kivételes szabályok vonatkoznak, gyakorolhatta. Az invazív beavatkozás elvégzésébe történő beleegyezés gyakorlására - a szükséges tájékoztatást követően - csakis kizárólag az önrendelkezési jog gyakorlása körében kerülhetett sor. Így a bíróság érvelése ellentmond a bizonyítékoknak. Az adott esetben az egészségügyi törvényben szabályozott két jogintézmény konkurálásáról van szó. Az alperesi jogi érvelés az egészségügyi törvény önrendelkezési jog gyakorlása körében szabályozott 18. §-án alapult, míg az eljáró bíróság az egészségügyi törvény művi meddővé tételről szóló 187-187/B. §-aiban foglaltakra, és az annak végrehajtása tárgyában kiadott, a művi meddővé tételről szóló 25/1998. (VI. 17.) NM rendeletbe foglaltakra hivatkozott. Az alperes részletesen kifejtett álláspontja szerint a felperes számára a később végzett beavatkozás aránytalanul súlyos terhet jelentett volna, míg a kiterjesztett műtéti indikáció eredményeként elvégzett sterilizáció miatt öt hátrány nem érte. A kiterjesztett invazív beavatkozás a felperes életének, egészségének megóvása érdekében történt, az aránytalanul súlyos teher elkerülése érdekében. Utalt arra, hogy a beavatkozás az anyaságot lehetővé tevő szervek

megtartásával történt. A felperes gyermek kihordásától nincs elzárva, bár az orvosilag kifejezetten ellenjavallt. Az alperes érveinek alátámasztására eseti döntésekre hivatkozott.

A felperes csatlakozó fellebbezéssel élt, és kérte, hogy a bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg, és az alperest az önrendelkezési joga megsértésére figyelemmel 3.000.000 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezze. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az őt ért sérelmeket nem megfelelően értékelte. Az alperes az önrendelkezési joga lényegétől fosztotta meg, amikor tájékoztatási kötelezettségére vonatkozó szakmai kötelezettségeit súlyosan sértve figyelmen kívül hagyta, hogy kényszerű helyzetben az alperes hozta meg a család életét nagyban befolyásoló döntést, vagyis azt, hogy a petevezetékek elkötésével a felperest meddővé teszi. Sem a fogamzásgátlás egyéb lehetőségeiről, sem egy későbbi gyermekvállalás lehetőségeiről nem nyújtott megfelelő tájékoztatást, mulasztását mi sem bizonyítja jobban, hogy az alperes a műtétet követően valótlán tartalmú és indokú, visszadátumozott formanyomtatványt kísérelt meg aláírni a felperessel. A felperest megfosztotta attól, hogy egészségi állapota felmérésével kapcsolatosan más szakembertől másodvéleményt kérjen, illetőleg, hogy megfontolt, nyugodt körülmények között dönthesse. Előadta, hogy mindig is nagycsaládos életre vágytak, ami az orvosi beavatkozás következtében lehetetlenné vált. A történetek rendkívül megviselték, elveszítette a bizalmát az egészségügyi intézményekkel, illetve az orvosi szakmával szemben, kiszolgáltatva érzi magát az orvosok kezének, bizalomvesztetten, egészséget és életet féltve veti alá magát és a gyermekeit az orvosi vizsgálatoknak, beavatkozásoknak. A gyermekszülés lehetőségének elvesztése következtében úgy érzi, hogy nőisége csorbult, mivel nem képes új életet teremteni, édesanya lenni. Nem tudta feldolgozni azt, hogy ezt a döntést helyette hozták meg úgy, hogy annak következményei nem csupán a felperest, hanem a szeretteit is érintette. Álláspontja szerint a jogsértés súlyának mérlegelésénél jelentőséget kell tulajdonítani annak is, hogy az alperes a műtétet követően csalárd módon próbálta leplezni jogsértő magatartását. A fellebbezési ellenkérelmében - közölt tartalma szerint - azt kérte, hogy a bíróság az alperesi fellebbezésnek ne adjon helyt, álláspontja szerint nincs jelentősége annak, hogy az újabb sterilizációs műtét milyen kockázatokkal járna. Az Eütv. 18. §-a az ő esetében nem alkalmazható. Az a körülmény, hogy az újabb terhesség orvosilag ellenjavallt volt, nem jelenti azt, hogy az lehetetlen lett volna. A beavatkozás eredményeképpen őt hátrány érte, ugyanis a műtėti beavatkozást megelőzően nemzöképes volt, a műtėti beavatkozást követően nem. A spontán megtermékenyülés képességének elvesztése nyilvánvalóan igen súlyos hátrány egy nő számára.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében úgy nyilatkozott, hogy amennyiben az ítélet az önrendelkezési jog gyakorlásának megsértése tekintetében megalapozottnak mutatkozik, akkor a megállapított 1.000.000 forint összegű nem vagyoni kártérítés megfelel a joggyakorlatnak. Hivatkozott arra, hogy a felperes meghallgatása során idegi és kedélyállapotának negatív irányú megváltozására nem hivatkozott, ennek bizonyítására pszichológus szakértői vélemény beszerzésére sem került sor. Változatlanul fenntartotta a fellebbezésében előadott érveit.

Az alperes fellebbezése és a felperes csatlakozó fellebbezése egyaránt megalapozatlan.

Fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett az elsőfokú bíróság ítéletének a tájékoztatási kötelezettség megsértése, illetőleg a gyermekszülés lehetőségének az elvesztése miatt igényelt, összesen 7.000.000 forint nem vagyoni kártérítést elutasító ítéleti rendelkezése. A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezési kérelem, csatlakozó fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem keretei között felülbírálv [Pp. 253. § (3) bekezdés] megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást ebben a keretben a kereset elbírálásához szükséges mértékben feltárta, és a rendelkezésre álló bizonyítékokat értékelve, a helyesen felhívott jogszabályi rendelkezések

figyelembevételével helytálló döntést hozott.

Az alperes arra hivatkozott, hogy a művi meddővé tételre kiterjesztett műtét elvégzésének a jogszabályi feltételeit az Eütv. 18. §-a teremtette meg, ezért nem volt szükség a felperes írásbeli hozzájárulásra. Az Eütv. 18. § (1) bekezdése szerint, amennyiben egy invazív beavatkozás során annak olyan kiterjesztése válik szükségessé, amely előre nem volt látható, az erre irányuló beleegyezés hiányában a beavatkozás kiterjesztése - a (2) bekezdés szerinti eset kivételével - csak akkor végezhető el, ha a) azt sürgős szükség fennállása indokolja, vagy b) ennek elmaradása a beteg számára aránytalanul súlyos terhet jelentene. A (2) bekezdés értelmében amennyiben a beavatkozás (1) bekezdés szerinti kiterjesztése a beteg valamely szervének vagy testrészének elvesztéséhez vagy funkciójának teljes kieséséhez vezetne, a beavatkozás kiterjesztése - az abba történő beleegyezés hiányában - csak közvetlen életveszély fennállása esetén vagy az (1) bekezdés b) pontja szerinti esetben végezhető el.

Önmagában az a körülmény, hogy az alperes orvosa a felperes méhének az állapotából arra következtetett, hogy további terhesség a felperesnél életveszélyes állapotot is előidézhethet, nem jelenti azt, hogy fennállt az orvosi szükségszerűsége annak, hogy a császármetszés műtét kiterjesztésével a sterilizációt azonnal elvégezzék. Ahogyan arra az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott: közvetlen életveszély nem állt fenn, és nem nyert bizonyítást az sem, hogy az azonnali sterilizáció elmaradása a felperes számára aránytalanul súlyos terhet jelentett volna. Ilyen körülmények között tehát nem volt mellőzhető az Eütv. művi meddővé tétel engedélyezésére vonatkozó 187. §-a, illetve a 25/1998. (VI. 17.) NM rendelet szabályai szerinti eljárásrend betartása, melyet az alperes által nyújtott részbeni tájékoztatás nem pótolhatott.

Ebből okszerűen következik, hogy az elsőfokú bíróság nem tévedett, amikor megállapította, hogy a császármetszés során elvégzett művi meddővé tétellel sérült a felperes önrendelkezéshez való joga.

A nem vagyoni kártérítés összegét úgy kell meghatározni, hogy az alkalmas legyen a károsultat ért nem vagyoni hátrány kiküszöbölésére. Az elsőfokú bíróság által megítélt nem vagyoni kártérítés összege - figyelembe véve a káresemény bekövetkezése idején fennálló ár- és értékviszonyokat, valamint más, hasonló ügyben megítélt kártérítés mértékét is - a felperes által az önrendelkezési joga megsértése miatt elszenvedett nem vagyoni sérelem kompenzálására megfelelő, annak felemelésére nincs indok. A felperes semmivel sem bizonyította, hogy a műteti beleegyező nyilatkozat utólagos aláírása, a részére többlet sérelmet okozott. A Fővárosi Ítéltábla rámutat arra, hogy a többi családtag által elszenvedett hátrány - melyre a felperes a csatlakozó fellebbezésében hivatkozott - nem értékelhető a felperes javára megállapított nem vagyoni kártérítés mértékének a meghatározásánál.

A Fővárosi Ítéltábla mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Sem az alperes fellebbezése, sem a felperes csatlakozó fellebbezése nem vezetett eredményre. A fellebbezési értékek figyelembevételével megállapítható, hogy a felperes vesztesége nagyobb mértékű, a Fővárosi Ítéltábla ezért ennek figyelembevételével kötelezte a felperest a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján perköltség fizetésére, melynek összegét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, valamint (5)-(6) bekezdése és 4/A. §-a alapján határozta meg.

Az alperes illetékmentessége folytán le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli, míg a csatlakozó fellebbezés tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt illetékét a felperes köteles az

állam részére felhívásra megtéríteni [Itv. 56. § (1) bekezdés, 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13. § (1)-(2) bekezdés, 14. §, 15. § (1) és (3) bekezdés].

Budapest, 2016. december 2.

Dr. Sággy Mária s.k.
a tanács elnöke, előadó bíró

Dr. Csordás Csilla s.k.
bíró

Egriné dr. Salamon Emma s.k.
bíró